

- виховуються терпіння і самостійність (маленькі діти не здатні довго утримувати увагу на одному предметі, а бізіборд дає можливість виконувати і планувати безліч дій) [2].

Використовуючи у роботі бізіборд, діти :

- засвоюють основні математичні поняття та дії (класифікація, серіація, оперування з множинами, орієнтація у просторі та часі, порівняння за розмірами, формою, кольором);

- формують вміння знаходити різні варіанти розв'язання інтелектуальних завдань;

- розвивають мовлення та вміння висловлювати свою думку;

- вчаться творчому розповіданню;

- формують життєву компетентність;

- упорядковують уявлення про навколишній світ, встановлюють зв'язки між предметами і явищами.

Отже, бізіборд – це не просто красива іграшка, яка знайомить дитину з цікавим, але таким складним дорослим світом, але й допомагає розвиватись і вдосконалювати навички, які їй знадобляться у самостійному житті.

Список використаних джерел та літератури

1. Малікова Ю. В. Сенсорне виховання у спадщині видатних педагогів минулого / Ю. В. Малікова // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського : зб. наукових праць. – Одеса: ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2005. – № 3-4. – С. 151–153.
2. Журнал “Дошкільне виховання” - Київ, Світич, 2018. - № 5-6. - С. 26-27.
3. Що таке бізіборд? : <http://ogo.ua/articles/view/2020-07-15/109050.html>

Зазуліна Л.В.,

кандидат педагогічних наук,
доцентка кафедри менеджменту
та освітніх технологій ХОІППО

Дидактика сучасного заняття на засадах компетентнісного підходу

У статті висвітлено проблеми дидактики сучасного уроку, спрямованого на формування ключових компетентностей школярів. Визначено вимоги до сучасного заняття, представлено структуру комбінованого уроку з формування компетентностей; розглянуто урок як складову та об'єкт моніторингу якості освіти.

Ключові слова: вимоги до уроку, дидактика, компетентність, компетентнісний підхід, моніторинг, м'які та тверді навички, системний підхід, структура уроку, сучасний урок, якість освіти.

Реалії сьогодення, а це вимоги сучасної цивілізації та світової економіки, цифризація та швидкість інформаційних потоків в усіх сферах, конкуренція на ринку праці, пандемії тощо, вносять свої корективи у вимоги до системи освіти в Україні. У концепції Нової української школи одним з провідних принципів освіти визначено формування компетентної особистості, що має реалізуватись як стратегічно, так і тактично, на кожному освітньому занятті [2; 3; 9; 13; 14; 15].

Урок є основною формою й центральною ланкою організації шкільного навчання. Питаннями дидактики уроку починаючи з ХУІ століття займалась ціла плеяда теоретиків і практиків минулого. Зокрема у ХХ столітті це психологи й педагоги П. Блонський, Л. Виготський, В. Сухомлинський, М. Скаткіна, М. Данилова, Ю. Бабанський, Л. Занков, С. Чавдаров, Г. Костюк; Я. Резник, А. Алексюк, В. Онищук, О.Савченко, І. Підласий, А. Зільберштейн. У 80-х роках в Україні сформувалася унікальна школа дослідників проблем педагогічної майстерності і професіоналізму під керівництвом академіка І. А. Зязюна. Психологи П. Гальперін і Н. Талізін обґрунтували теорію

поетапного формування розумових дій – сучасну ефективну концепцію навчання. У другій половині 80-х років основними розроблювачами сучасної гуманістичної дидактики виступали вчителі-новатори Ш. Амонашвілі, І. Волков, Є. Ільїн, С. Лисенкова, В. Шаталов та багато інших [17]. Сьогодні у царині української освіти існує безліч джерел, зразків, розробок, навчальних платформ, конкурсів, творчих шкіл, майстерень, ярмарків, інших медіапродуктів та ресурсів, присвячених сучасному уроку [16]. Проте їхньою особливістю є вимога реалізації концепції Нової української школи й, зокрема, компетентнісного підходу [9]. Постає головна проблема щодо забезпечення якості освіти: наскільки вчитель української школи готовий до запровадження компетентнісного підходу та вміє реалізовувати його під час організації занять?

Проведене нами у 2021 році тестове опитування вчителів (174 особи) на курсах підвищення кваліфікації, які одночасно є заступниками директорів, методистами та консультантами центрів сприяння професійному розвитку педагогів висвітлює наступне. Респонденти найбільше утруднювались із відповідями на запитання щодо найважливіших чинників організації освітнього процесу (біля 52%), ключових компетентностей (53%), освітніх галузей (61%), засобів навчання (21%). У відповідь на вимоги до сучасного заняття та їхній зміст не зуміли 29% опитаних, а 49% – обрати критерії, які згідно державних стандартів забезпечують об'єктивність і точність оцінок. І лише 69% зуміли назвати етап заняття, який передбачає самоаналіз діяльності здобувачів освіти. Наші спостереження під час педагогічної практики, конкурсів, конференцій, експертизи матеріалів на виставку педагогічних ідей виявили наступну тенденцію. У гонитві за «сучасністю» та оригінальністю втрачається осмислення та системність у справі формування цілісної системи знань, компетентностей; у центрі уваги процес, а не результат. А відтак вчителю потрібно чітко усвідомлювати, що основою будь-якої освітньої діяльності є загальна дидактика, зокрема, дидактика навчального заняття.

Компетентнісний підхід як концепт сучасного освітнього процесу.

У законі України «Про освіту» зазначено: «Компетентність - динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [14, ст. 1, п. 15]. Доцільно виділяти у кожній компетенції такі компоненти: знаннєвий (система знань та способів мислення); діяльнісний (вміння, навички, досвід) та диспозицій (цінності, смисли, мотиви, ставлення).

У процесі навчання педагоги мають наскрізно забезпечувати як предметні, так і ключові компетентності. Останні об'єднані в 11 основних груп: вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математична компетентність; компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічна компетентність; інформаційно-комунікаційна компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності; культурна; підприємливість та фінансова грамотність.

Спільними (наскрізними) для всіх ключових компетентностей є такі вміння, як читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами [2; 3]. Такий концепт відповідає світовим та європейським тенденціям у галузі освіти.

Певним аналогом (але не тотожним) предметним й ключовим компетенціям є поняття *hard skills* (тверді навички) і *soft skills* (м'які) або «гнучкі» навички). Тверді навички – це технічні можливості або набори навичок, які легко визначити кількісно і які можна наочно продемонструвати. З іншого боку м'які навички – це комплекс неспеціалізованих, але важливих в усіх сферах діяльності та життя загальних навичок, які відповідають за високу продуктивність і є «наскрізними». Вони суб'єктивні і їх важко виміряти, але вони є обов'язковими чинниками життєвого успіху. Не існує і єдиної загальновизнаної класифікації м'яких навичок. Найчастіше їх об'єднують у дві групи – внутрішньоперсональні (психологічні) та міжперсональні (комунікативні) навички.

Внутрішньоперсональні навички поділяють на інтелектуальні (когнітивні) та емоційно-вольові. Європейські аналітики прогнозують: найближчі 5 років будуть шукати фахівців з такими особистісними рисами (soft skills, «м'які» навички):

1. Уміння вирішувати складні проблеми.
2. Контекстне мислення - уміння обробляти дані, виокремлювати з масиву даних інформацію.
3. Уміння налагоджувати міжособистісні контакти - навички ефективної комунікації, ефективного слухання, ведення переговорів, емоційний інтелект та ін.
4. Уміння прогнозувати, гнучкість, швидка адаптація до змін тощо [7].

Відтак, щоби бути успішним вчителем й забезпечувати якість сучасної освіти, необхідно чітко розуміти цілі й вміти будувати навчальний процес на засадах компетентнісного підходу, в якому кожен урок є «цеглиною» системи навчання [5; 13]. Наскільки вчителі готові ефективно в умовах академічної автономії проектувати й реалізовувати такі заняття?

Коротко про дидактику сучасного заняття.

Нагадаємо, що *дидактика* (дав.-гр. διδακτική — повчальний) — один із розділів педагогіки, який вивчає закономірності засвоєння знань, умінь і навичок, формування переконань; визначає обсяг і структуру змісту освіти, вдосконалює методи й організаційні форми навчання, вплив навчального процесу на особу. Тобто, **дидактика — це наука про навчання і освіту, їх мету і завдання, зміст, методи, форми, засоби, організацію, досягнуті результати**. Її предметом є загальна теорія навчання усіх предметів. Об'єктом дидактики є навчання як вид діяльності. Функції навчання: *теоретична* (діагностична і прогностична) та *практична* (нормативна, інструментальна). Дидактика обґрунтовує вибір та ефективно застосування форм, методів та засобів навчання. Дидактика відповідає на 3 запитання:

- 1) для чого вчити? (концепція та зміст освіти);
 - 2) як навчити? (середовище, принципи, методи і технології);
- (У дидактичному процесі найчастіше виокремлюють чотири групи організаційних форм: навчальні заняття; практична підготовка; самостійна робота; контрольні заходи).
- 3) як вчитися? (методи і прийоми самостійної діяльності).
- На мою думку, доречним є й таке запитання:
- 4) як оцінювати результати освітнього процесу, навчальні досягнення здобувачів освіти?

Науковці визначають педагогічний процес як цілісну систему - частину соціальної системи, освітньої взаємодії між педагогом (суб'єкт освітнього процесу) та учнями (об'єкти та суб'єкти освітнього процесу) [наприклад, 4; 6]. Ця система, яка реалізується на кожному уроці, складається з шести елементів (всі елементи взаємозалежні й забезпечують її продуктивність):

1. Мета, цілі навчання, виховання, розвитку, соціалізації (конкретизовані, поставлені діагностико-прогностично, зорієнтовані на результат).

Формування мети заняття обумовлено трьома основними групами чинників: соціальне замовлення (нормативно-правові документи, стандарти, програми тощо). Провідними тут є освітні програми та державні стандарти, у яких чітко визначені вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти

Друга група – запити та інтереси здобувачів освіти (їхні вікові особливості, індивідуальні можливості тощо). Третя група – умови (професіоналізм та компетентність вчителя; освітнє середовище: обладнання, технічні умови тощо).

2. Зміст освітнього процесу (визначений Державним стандартом, освітніми програмами).

3. Організаційні форми проведення заняття (основні та додаткові, традиційні та нетрадиційні).

4. Структура як послідовність етапів. Кожний етап – досягнення певної частини мети заняття.

5. Методи, прийоми, форми навчальної взаємодії, технології на кожному етапі, адекватні завданню та зорієнтовані на кінцевий результат.

6. Результат (конкретизований, прогнозований, обумовлений метою і завданнями заняття, критеріально визначений). Вимоги до обов'язкових результатів навчання визначаються з урахуванням компетентнісного підходу до навчання [2, п.6].

Примірні вимоги до сучасного заняття.

Загально-педагогічні:

Реалізація засад Нової української школи, зокрема гуманної педагогіки, демократії, компетентнісного підходу, педагогіки партнерства, академічної доброчесності, виховання на цінностях тощо.

Пріоритет особистості учня в освітньому процесі (особистісно орієнтоване навчання).

Забезпечення єдності та наскрізності процесів навчання, виховання, розвитку та соціалізації здобувачів освіти.

Врахування вікових особливостей школярів та особливостей розвитку дітей як «продукту» сучасної цивілізації (Z та A - покоління).

Створення емоційно-актуального фону, мотивування, зв'язок із життям, соціумом.

Дотримання педагогічного такту і культури мови, спілкування.

Керівництво пізнавальною діяльністю школярів.

Універсальний дизайн (дизайн предметів, навколишнього середовища, освітніх програм та послуг, що забезпечує їх максимальну придатність для використання всіма особами без необхідної адаптації чи спеціального дизайну [14, ст. 1, п. 28]).

Системність (заняття як продуктивної система, у якій зміст, процес і результат функціонально пов'язані).

Здоров'язбережувальність.

Дидактичні:

Оптимальне поєднання різних форм навчання та навчальної взаємодії (зокрема офлайн- та онлайн- навчання).

Рациональний таймінг заняття, використання кожної хвилини.

Рациональне єдність словесних, практичних і візуальних методів.

Використання активних та нетрадиційних форм та методів навчання.

Зв'язки з вивченим раніше, набутим учнем досвідом.

Формування вмінь самостійно здобувати та застосовувати знання.

Індивідуалізація, диференціація, інтенсифікація заняття.

Використання інтегрованих, сценарних та інших інтерактивних занять.

Заохочення вихованців та учнів до вибору способу діяльності.

Адекватний та прозорий інструментарій оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

Рефлексія школярів наприкінці заняття.

Психологічні:

Створення безпечного розвивального середовища, вільного від будь-яких видів насильства та дискримінації.

Врахування психологічних особливостей кожного учня.

Сприяння нормальному психологічному стану, стійкому настрою учнів.

Розумна вимогливість і доброзичливість педагога.

Психологічна етика і психологічний такт у спілкуванні усіх учасників освітнього процесу.

Гігієнічні:

Дотримання нового Санітарного регламенту (нормальний температурний режим, провітрювання, освітлення, відповідність меблів, норми площі та об'єму приміщення відповідно до кількості учнів, підбір кольорів у класі тощо) [10].

Чергування видів навчання, динамічні паузи.

Дотримання вимог щодо організації та проведення онлайн-навчання.

Дотримання техніки безпеки тощо.

Обсяг статті не дозволяє розглянути різноманітні форми та види занять, тому розглянемо структуру найбільш універсального комбінованого уроку «формування нових компетенцій», що представлено у таблиці.

Таблиця

Примірна структура сучасного комбінованого заняття на засадах компетентнісного підходу (автор-укладач Л.В. Зазуліна)

	Назва етапу	Мета та примірні вимоги до діяльності педагога
1	Організаційний етап	<u>Мета</u> – мобілізувати учнів, вихованців до праці, активізувати їхню увагу, створити робочу атмосферу на заняття; формувати почуття обов'язку, наполегливість у досягненні мети, дисциплінованість, особисту відповідальність за власну освіту та діяльність. <u>Вимоги</u>: врахувати особливості класу, групи; вік, врахувати попереднє спілкування із класом, групою, за потреби – здійснити «комунікативну атаку», застосовувати різноманітні прийоми початку заняття
2	Актуалізація опорних знань (перевірка д/з)	<u>Мета</u>: перевірити правильність, повноту і розуміння виконання домашнього завдання. <u>Вимоги</u>: «задаєш – перевіряй, не перевіряєш – не задавай»; застосувати різні форми перевірки домашнього завдання, індивідуальної роботи; формувати розуміння зв'язку між систематичним виконанням завдань і результатом навчання, особистого розвитку.
3.	Мотиваційний етап	<u>Мета</u>: організувати і спрямувати пізнавальну діяльність учнів, вихованців; підготувати їх до засвоєння нового матеріалу, видів діяльності; мобілізувати та стимулювати їх до успіху; створити навчальну проблемну ситуацію тощо. <u>Вимоги</u>: формулювати мету і завдання уроку, заняття разом з учнями на засадах діагностико-прогностичного та компетентнісного підходів; чітко визначити кінцевий результат з критеріями оцінювання; актуалізувати потрібні опорні знання і вміння, продемонструвати практичну важливість вивчення нового матеріалу, мотивувати учнів, вихованців до його засвоєння. Запропонувати спланувати здобувачам освіти індивідуальні «траєкторії» набуття компетенцій (досягнення результатів), обрати форми та засоби (за наявності такої умови та потреби)
4.	Формування нових компетенцій	<u>Мета</u>: забезпечити сприйняття, усвідомлення й первинне запам'ятовування знань і способів дій, формувати критичне мислення; емоційно-ціннісні ставлення, світоглядні позиції тощо. <u>Вимоги</u>: обирати адекватні форми, методи та засоби відповідно до мети та очікуваних результатів уроку, заняття; активізувати розумову діяльність учнів, вихованців; заохотити їх до пошуку та самоорганізацію процесу навчання.
5.	Застосування набутих компетенцій	<u>Мета</u>: забезпечити засвоєння та закріплення нових знань і способів дій на рівні застосування в змінній ситуації.

		<u>Вимоги:</u> сприяти формуванню вмінь самостійно виконувати завдання, самостійно їх перевіряти, вносити корективи щодо застосування знань у знайомій і зміненій ситуації, здійснювати формувальне оцінювання.
6.	Рефлексивний	<u>Мета:</u> встановити відповідність між поставленими завданнями уроку, заняття то його результатами (контрольно-корегувальна робота), окреслити перспективу. <u>Вимоги:</u> організувати самооцінювання та взаємооцінювання; організувати рефлексію. З'ясувати ступінь задоволеності учасників перебігом уроку, заняття (зворотній зв'язок!), наскільки вони почувались партнерами освітнього процесу. Забезпечити усвідомлення того, що було зроблено, які знання, вміння, навички, ціннісні орієнтири, способи діяльності та мислення набуті чи вдосконалені; як можна застосувати їх на практиці; стимулювати учнів, гуртківців замислитись над підвищенням якості роботи через самовдосконалення.
7.	Узагальнюючо-підсумковий	<u>Мета:</u> здійснити узагальнений аналіз діяльності школярів, висловити задоволення (або конструктивну критику) щодо їхньої діяльності; Повідомити домашнє завдання та за потреби наступну тему. <u>Вимоги:</u> забезпечити розуміння мети, змісту й способів виконання домашнього завдання; провести обов'язковий конкретний стилістичний інструктаж; за необхідності диференціювати або дати випереджувальне домашнє завдання, надати рекомендовані джерела інформації та критерії оцінювання. Подякувати за співпрацю.

Педагоги в умовах автономії, як зазначалось вище, – автори й конструктори власних занять. Вони можуть бути найрізноманітнішими. Але хочемо звернути увагу на важливість *мотиваційного етапу*, на якому потрібно показати на особисту пізнавальну та соціальну цінність отриманих компетентностей здобувачами освіти. На забезпечення партнерської взаємодії та можливості індивідуалізації освітнього процесу, на *рефлексивний етап* уроку, на якому школярі навчаються самоаналізу та плануванню самоосвіти й самовдосконалення. Це стає можливим завдяки «маршрутній, ментальній, технологічній, проєктній або інструктивній схемі», карті уроку, лінійці, матриці досягнень тощо для здобувачів освіти (засіб забезпечити індивідуальний «маршрут» на занятті), і які можуть, до речі, замінити конспект заняття.

Навчальне заняття як об'єкт моніторингу якості освіти.

Оцінка якості освітнього процесу у закладах освіти (зовнішній та внутрішній моніторинг) обов'язково включає вивчення якості проведення занять та їхньої результативності [11; 12]. Моніторинг якості освіти визначається як «система послідовних і систематичних заходів, що здійснюються з метою виявлення та відстеження тенденцій у розвитку якості освіти в країні, на окремих територіях, у закладах освіти (інших суб'єктах освітньої діяльності), встановлення відповідності фактичних результатів освітньої діяльності її заявленим цілям, а також оцінювання ступеня, напряму і причин відхилень від цілей» [14, ст. 48]. Вимоги та напрями моніторингу чітко прописані у додатку до нормативного документу «Порядок проведення інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти» [11].

Хорошим помічником для підготовки, проведення та аналізу (самоаналізу) уроку є рекомендації здійснення внутрішнього моніторингу якості освітньої діяльності вчителя у

посібнику «Абетка директора» [1, с. 107 – 137]. (У 2021 році з'явився доповнений та оновлений варіант). У розділі «Напрям 3. Оцінювання педагогічної діяльності педагогічних працівників» однією з вимог (3.1.) визначено «Ефективність планування педагогічними працівниками своєї діяльності, використання сучасних освітніх підходів до організації освітнього процесу з метою формування ключових компетентностей здобувачів освіти». А одним з методів вивчення діяльності вчителів є спостереження за навчальним заняттям.

Критеріями оцінювання педагогічної діяльності є:

3.1.1. Педагогічні працівники планують свою діяльність, аналізують її результативність.

3.1.2. Педагогічні працівники застосовують освітні технології, спрямовані на формування ключових компетентностей і наскрізних умінь здобувачів освіти.

3.1.3. Педагогічні працівники беруть участь у формуванні та реалізації індивідуальних освітніх траєкторій для здобувачів освіти (за потреби).

3.1.4. Педагогічні працівники створюють та/або використовують освітні ресурси (електронні презентації, відеоматеріали, методичні розробки, веб-сайти, блоги тощо).

3.1.5. Педагогічні працівники сприяють формуванню суспільних цінностей у здобувачів освіти у процесі їх навчання, виховання та розвитку.

3.1.6. Педагогічні працівники використовують інформаційно-комунікаційні технології в освітньому процесі.

Перелік рекомендованих аспектів оцінювання уроку, детально описаний у додатку 6 «Абетки директора», виглядає так:

1. Під час проведення навчального заняття спостерігався розвиток і формування ключових компетентностей (надається перелік):

2. Робота учнів під час проведення навчального заняття.

3. Оцінювання діяльності учнів під час проведення навчального заняття.

4. Спрямованість навчального заняття на формування суспільних цінностей.

5. Використання інформаційно-комунікаційних технологій, обладнання, засобів навчання:

6. Комунікація з учнями.

7. Досягнення мети, реалізація завдань та очікуваних результатів навчального заняття, мотивація до навчання.

Звертаємо увагу на особливості такого аналізу: тут немає оцінки форм, методів, засобів навчання тощо, адже це прерогатива вчителя. Критерієм результативності уроку є не лише набуті знання (компетентності учнів, вихованців), але і його дидактична основа, стиль комунікації та поведінки педагога, школярів. Особливо показовим є самоаналіз заняття педагогом. Необхідно також взяти до уваги й дотримання академічної доброчесності як педагога, так і школярів в усіх аспектах освітньої діяльності [8; 11; 12].

Насамкінець хочемо зазначити: хоча урок і залишається основною формою навчально-виховного процесу, але кардинально змінюються його функції й організація, оскільки він підпорядковується не стільки повідомленню та перевірці знань учнів, скільки виявленню досвіду школярів за їх ставленням до змісту навчального матеріалу. У зв'язку з цим змінюється змістовна лінія уроку, по-іншому формується структура навчального матеріалу, модель уроку набуває якості проєкту.

Учні – головні діючі особи, які відповідально й осмислено здобувають освіту. Необхідно враховувати особливості покоління «зет» та «альфа». Сучасні діти найбільше цінують відкритість, толерантність, динамізм й почуття гумору.

Урок – не лише заняття у класній кімнаті; гарним місцем для його проведення може бути коридор, сходинок, двір, парк, музей, театр, бібліотека тощо. Форм проведення занять дуже багато. Окремого дослідження та розробки потребує методика проведення змішаного навчання (поєднання офлайн- та онлайн- занять).

Сучасний педагог не ментор, він, залежно від вимог та обставин, – коуч, тренер, модератор, медіатор, фасилітатор тощо. І найголовніше – професіонал, компетентна особистість. Учитель як автор, розробник уроку, має розуміти й досягати діагностично

поставлених цілей, мотивувати учнів й індивідуалізувати навчальний процес із застосуванням доцільно підібраних сучасних форм і методів. Він майстерно вміє поєднувати закономірності загальної дидактики та принципи, умови, зміст сучасної освіти, спрямований на формування успішної компетентної особистості учнів.

Список використаних джерел та літератури

- 1.Бобровський М.В., Горбачов С.І., Заплотинська О.О., Ліннік О. О. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. — 2-ге видання, перероб. і доп. — Київ, Державна служба якості освіти, 2021 — 350 с. URL : https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2021/08/Abetka_dyrektora_2021_SQE_SURGe.pdf.
- 2.Державний стандарт базової середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від - від 24 липня 2019 р. № 688. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/10/08/derzhstandartbazovoioisvityprezentatsiya.pdf>.
- 3.Державний стандарт початкової освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від - від 21 лютого 2018 р. № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688). URL : <https://www.pedrada.com.ua/article/2107-priynyato-derjavnij-standart-pochatkovo-osviti>.
- 4.Зайченко І.В. Педагогіка : Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Чернівці, 2016. 528 с.
- 5.Компетентнісний урок: контрольна для вчителя. Засідання педагогічної ради // Завуч. 2021. № 5-6. С. 78-101.
- 6.Малафійк І. В. Дидактика новітньої школи : Навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ : Слово, 2015. 630 с.
7. Маркова І. Soft skills та критичне мислення: які навички знадобляться дітям у XXI столітті. Веб-сайт. URL : <https://suspilne.media/62334-soft-skills-ta-kriticne-mislenna-akipavicki-znadoblatsa-ditam-u-xxi-stolitti/>.
- 8.Методичні рекомендації для закладів загальної середньої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. Київ, 2021. 104 с. URL: <https://academiq.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/Metodychni-rekomendatsiyi-dlya-serednih-shkil-1-1.pdf>.
- 9.Нова українська школа : порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. К. : ТОВ «Видавничий дім "Плеяди"», 2017. 206 с.
- 10.Про затвердження санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 р. № 2205. Дата оновлення: на 19.11.21. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text>.
- 11.Порядок проведення інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти: Наказ МОН України від 09.01. 2019 р. № 17. Дата оновлення: 13.03.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-19#Text1>.
- 12.Про затвердження Методичних рекомендацій з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах загальної середньої освіти : Наказ МОН № 1480 від 30.11.2020 року. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/77685/.
- 13.Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» : Наказ Мінекономіки України від 23.12.2020 № 2736-20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text>.
- 14.Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення: 18.04.2021. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
- 15.Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 р.№463-IX. Дата оновлення: 01.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>.
- 16.Сучасний урок: прогнозування, реалізація, аналіз : Науково-допоміжний бібліографічний показчик. URL : http://library.sspu.edu.ua/biblioteka/bibliografichni_pokazhchyky/2015/Suchasnii_urok_g.pdf.

Замойська Г.М.,
практичний психолог
Ізяславської ЗОШ І-ІІІ ст. №1

Роль батьків у розв'язанні проблем навчання та виховання учнів, у тому числі в умовах дистанційного формату роботи

У статті подано інформацію про роль батьків у навчанні і вихованні дітей. Надано рекомендації батькам щодо організації роботи з дітьми таким чином, щоб діти відчували себе щасливими. Виділено та проаналізовано труднощі, які виникали в учнів в процесі навчальної діяльності при пандемії COVID-19. Висвітлені питання допомоги батьками дітям під час пандемії. Матеріал може бути корисний батькам, працівникам у сфері освіти.

Ключові слова: батьки, навчання, виховання, діти, мама, дистанційне навчання, пандемія, спілкування, оволодіння комп'ютером.

Мати!

Вона – та, що проявляє Творіння.

Вся світиться.

Бере тебе на руки.

Руки матері несуть тобі всі творчі енергії Всесвіту.

Поки ти маленький, нехай співає тобі мати колискові, які сколихнуть у тобі спогад про Чашу.

Нехай звучать у колискових слова про служіння, про спасіння Землі, про любов до людей. Слова ці перетворюються потім на пір'їни твоїх крил.

Нехай мати, приголубивши, називає тебе синім птахом, голубом, соловейком, соколом, орлом. Це – теж для вирощування крил.

Нехай мати тисячу, мільйон разів запитає тебе: «З чим ти до людей прийшов?» А ти відповідай своїм щебетанням. Так збереже вона в тобі пам'ять про Чашу.

Нехай вона не втомиться говорити, шепотіти тобі: «Люблю...Люблю...Люблю!...» Так вона буде поливати сім'я любові, яке в Чаші твоїй.

І нехай не забуде вона, знаходячись поруч із тобою чи вдалині від тебе, думати про духовне, про прекрасне, про добре, і нехай створює в собі чудовий світ і оселяє тебе – крилато – в ньому.

Нехай молиться вона душею і благоговіє перед Всевишнім, який подарував їй радість материнства [1].

Світ, у якому ми живемо, дуже відрізняється від того, в якому жили наші татусі і мами. І наші діти будуть жити в також у іншому світі, не такому як наш. Запитаймо себе: а чи готуємо ми свою дитину до того, щоб вона була щасливою у цьому світі? Сім'я є головним, природним середовищем для фізичного, інтелектуального, культурного, соціального розвитку дитини. Саме батьки відповідають за створення належних для цього умов. Батьки допомагають рости своїм дітям. Усі діти переживають серйозні стреси. Деякі зміни стресового характеру є віковою нормою і можуть бути пов'язані з фізіологічними змінами (розвитком тіла, гормональною активністю) і викликають соціальні зміни - у стосунках із родиною, світом. Інші стосуються особистості: заборона на подальше навчання та необхідність самому заробляти гроші, негаразди в родині: скандали, розлучення батьків; проблеми з однокласниками, паління, вживання наркотиків, сексуальні проблеми, проблеми фізичного характеру, хронічні захворювання, відсутність мотивації до навчання – усе це може спричинити серйозні стреси у дітей. Головне запитання, що виникає сьогодні: що зробити, щоб запобігти цим явищам? [2].